[2019] 7 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 218

ਕਰਨਾਟਕ ਹਾਊਸਿੰਗ ਬੋਰਡ

ਬਨਾਮ

ਕੇ.ਏ. ਨਾਗਮਨੀ

(2019 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 4631)

6 ਮਈ, 2019

[ਉਦੈ ਉਮੇਸ਼ ਲਲਿਤ ਅਤੇ ਇੰਦੂ ਮਲਹੋਤਰਾ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਖਪਤਕਾਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 1986: ਧਾਰਾ 21 (ਬੀ)- ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ– ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਅਪੀਲ- ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਦੇਸ਼- ਧਾਰਾ 21 (ਬੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਵਿਚਾਰਯੋਗਤਾ- ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ: ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਚਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ- ਲਾਗੂ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ 'ਖਪਤਕਾਰ ਵਿਵਾਦ' ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ- ਖਪਤਕਾਰ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਅੰਤਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ਾਂ, ਨੂੰ 'ਖਪਤਕਾਰ ਵਿਵਾਦ' ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ- ਧਾਰਾ 21 (ਬੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੋਧ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲੰਬਿਤ ਜਾਂ ਨਿਪਟਾਏ ਗਏ 'ਖਪਤਕਾਰ ਵਿਵਾਦ' ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੈ - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਸੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ।

ਅਪੀਲ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦਿਆਂ ਅਦਾਲਤ

ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ: 1.1 ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਸੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀਮਾ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਆਦੇਸ਼ 45, ਨਿਯਮ 16 ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਧ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਲਾਗੂ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ 'ਖਪਤਕਾਰ ਵਿਵਾਦ' ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਖਪਤਕਾਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 1986 ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (1) (ਸੀ) ਅਤੇ (ਈ) ਦੇ ਤਹਿਤ 'ਸ਼ਿਕਾਇਤ' ਅਤੇ 'ਖਪਤਕਾਰ ਵਿਵਾਦ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਆਪਕ ਵਿਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ "ਖਪਤਕਾਰ ਵਿਵਾਦ" ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ "ਖਪਤਕਾਰ ਵਿਵਾਦ" ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਆਖਰਕਾਰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 19.09.2012 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ, ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਫੋਰਮ ਕੋਲ ਸਿਰਫ ਆਦੇਸ਼ 21 CPC ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ 'ਲਾਗੂ ਕਰਨ' ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 4.3-4.6] [227-D-F]

XXXXXX

ਕਰਨਾਟਕ ਹਾਊਸਿੰਗ ਬੋਰਡ ਬਨਾਮ ਕੇ. ਏ. ਨਾਗਮਨੀ 221

1.2 ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਮੂਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਵਸਤੂਆਂ ਜਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਮੁੱਲ ਇੱਕ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ; ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਜਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਿਸੇ ਵੀ "ਖਪਤਕਾਰ ਵਿਵਾਦ" ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ 'ਤੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਘਾਟ ਜਾਂ ਵਧੇਰੇਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 21 (ਬੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੋਧ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇੱਕ ਖਪਤਕਾਰ ਵਿਵਾਦ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਹੈ ਜੋ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ

ਸਾਹਮਣੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। 1986 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 (ਬੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ "ਖਪਤਕਾਰ ਵਿਵਾਦ" ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਧਾਰਾ 21 (ਬੀ) ਅਧੀਨ ਆਪਣੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ "ਖਪਤਕਾਰ ਵਿਵਾਦ" ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਬਾਰੇ ਚਿੰਤਤ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 6.1, 6.2] [228-F-H; 229-A-B]

ਗਲਾਡਾ ਪਾਵਰ ਐਂਡ ਟੈਲੀਕਮਿਊਨੀਕੇਸ਼ਨ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਇੰਡੀਆ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਹੋਰ **(2016) 14 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 161 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।**

1.3 ਇੱਕ ਸੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਦਾਇਰਾ 'ਅਪੀਲ' ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੋਧ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੇਵਲ ਉਦੋਂ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਹੇਠਲੇ ਮੰਚਾਂ ਦੀ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀਤਾ, ਤਰਕਹੀਣਤਾ, ਜਾਂ ਅਣਉਚਿਤਤਾ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 6.3, 6.5] [229-C; 230-F]

ਪੀ.ਐਸ. ਸਥੱਪਨ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤਿਨਿਧ ਦੁਆਰਾ ਬਨਾਮ ਆਂਧਰਾ ਬੈਂਕ ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਹੋਰ **(2004) 11 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 672: [2004] 5 Suppl. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 188**; ਦੱਤਨਪੰਤ ਗੋਪਾਲਵਰਾਓ ਦੇਵਕਟੇ ਬਨਾਮ ਵਿਠਲਰਾਓ ਮਾਰੂਥੀਰਾਓ ਜਨਾਗਵਲ **(1975) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 246: [1975] Suppl. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 67**; ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਦਿਲਬਹਾਰ ਸਿੰਘ **(2014) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 78 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ**।

1.4 ਧਾਰਾ 21 (ਬੀ) ਅਧੀਨ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੋਧ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲੰਬਿਤ ਜਾਂ ਨਿਪਟਾਰੇ ਵਾਲੇ 'ਖਪਤਕਾਰ ਵਿਵਾਦ' ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਖਪਤਕਾਰ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 19.09.2012 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਦੂਜਾ ਦੌਰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਅੰਤਮ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ। [ਪੈਰਾ 7, 7.1] [230-G-H; 231-A]

XXXXXX

1.5 1986 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫੋਰਮ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਦੇਸ਼, 'ਖਪਤਕਾਰ ਵਿਵਾਦ' ਵਿਚ ਇਕ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਆਖਰਕਾਰ ਅਪੀਲ ਫੋਰਮ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 7.2] [231-ਬੀ; E]

1.6 ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਖਪਤਕਾਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਤੋਂ ਭੌਤਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਖਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਲਾਗੂ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸੁਤੰਤਰ ਕਾਰਵਾਈ ਹੈ। ਖਪਤਕਾਰ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਅੰਤਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ 'ਖਪਤਕਾਰ ਵਿਵਾਦ' ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। [ਪੈਰਾ 7.3] [231-F]

1.7 ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਹੈ, ਨੂੰ ਮੂਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀਆਂ

ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਫਰਮਾਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਖਰੀਆਂ ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਹਨ। ਦਾਅਵੇ ਜਾਂ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਵਿਚਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। [ਪੈਰਾ 7.7] [232-E-F]

ਗੁੰਟੂਪੱਲੀ ਰਾਮਾ ਸੁਬਾਇਆ ਬਨਾਮ ਗੁੰਟੂਪੱਲੀ ਰਾਜੰਮਾ **ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1988 ਏ.ਪੀ. 226;** ਮਸੋਮਤ ਨਰਮਦਾ ਦੇਵੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਨੰਦਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ, **ਏ.ਆਈ.ਆਰ., 1987, Pat 33 - ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।**

ਡੋਕੂ ਭੂਸ਼ਾਇਆ ਬਨਾਮ ਕਟਰਾਗੱਡਾ ਰਾਮਕ੍ਰਿਸ਼ਨੱਈਆ ਅਤੇ ਹੋਰ **[1963] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 499;** ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੰਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨ ਕੰਪਨੀ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਗ੍ਰੇਟਰ ਬੰਬੇ ਕੋ-ਆਪਰੇਟਿਵ ਬੈਂਕ ਲਿਮਟਿਡ **2007 (3) MhLJ 843;** ਰਘੂਨਾਥ ਆਰ ਸ਼ਿੰਗਾਟੇ ਬਨਾਮ ਜਯੰਤ ਗਜਾਨਨ ਪਾਠਕ ਅਤੇ ਹੋਰ **2011 (6) MhLJ 799;** ਮੈਸਰਜ਼ ਪਰਸ਼ਾਵਾ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ **ਏ.ਕੇ. ਬੋਸ ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1979 Pat 308 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।**

1.8 ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਧਾਰਾ 21 ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਉਪਾਅ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਧਾਰਾ 21 (ਬੀ) ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 7.8] [232-F-G; 233-A]

XXXXXX

1.9 ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 21 (ਬੀ) ਅਧੀਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ 19.11.2012 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਫਰਮਾਨ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬੋਰਡ ਨੂੰ 2,67,750/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਮੂਲ ਰਕਮ 'ਤੇ ਵਿਆਜ @ 18% ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਸੀ (ਜਿਸ ਵਿੱਚ 3,937 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ ਜੋ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਕੱਟੀ ਗਈ ਸੀ)। ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ 3,937/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ 'ਤੇ ਦੋ ਵਾਰ ਵਿਆਜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਨੂੰ 2,67,750/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਮੂਲ ਰਕਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਕੇ; ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 3,937/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਉਸੀ ਰਕਮ 'ਤੇ ਵਿਆਜ @ 18% ਦੇਣਾ, ਜੋ ਦੁੱਗਣਾ ਭੁਗਤਾਨ ਹੋਵੇਗਾ। [ਪੈਰਾ 7.9, 8] [233-B-D]

1.10 ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਸੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ। [ਪੈਰਾ 9] [233-D-E]

ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੇਸ ਹਵਾਲਾ

[1963] 2 SCR 499	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 3.4
[2004] 5 Suppl. SCR 188	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 6.1
(2016) 14 SCC 161	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 6.2
[1975] Suppl. SCR 67	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 6.3
(2014) 9 SCC 78	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 6.4
2007 (3) MhLJ 843	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 7.4

2011 (6) MhLJ 799	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 7.4
AIR 1979 Pat 308	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 7.4
AIR 1988 AP 226	ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ	ਪੈਰਾ 7.7
AIR 1987 Pat 33	ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ	ਪੈਰਾ 7.7

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2019 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 4631

2018 ਦੇ ਡਬਲਯੂ.ਪੀ.(ਸੀ) ਨੰਬਰ 1746 ਵਿੱਚ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 13.11.2018 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ।

XXXXXX

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟ ਸ਼ੈਲੇਸ਼ ਮਦਿਆਲ, ਮ੍ਰਿਗਾਂਕ ਪ੍ਰਭਾਕਰ, ਸੁਧਾਂਸ਼ੂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼,

ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ ਤੇ

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੇਠ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ

ਇੰਦੂ ਮਲਹੋਤਰਾ, ਜੇ. ਆਗਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ (Leave Granted)

1 ਮੌਜੂਦਾ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਉੱਤਰਦਾਤਾ- ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਖਪਤਕਾਰ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਉੱਠਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਖਪਤਕਾਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 1986 ਦੀ ਧਾਰਾ 21 (ਬੀ) (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "1986

ਐਕਟ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਸੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਿਵਾਦ ਨਿਵਾਰਣ ਕਮਿਸ਼ਨ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ" ਵਜੋਂ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ) ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਚਾਰਯੋਗ ਹੈ।

2. ਜਿਸ ਤੱਥ ਮੈਟ੍ਰਿਕਸ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

2.1. ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਕੇਂਗੇਰੀ, ਬੰਗਲੌਰ ਵਿਖੇ ਸਵੈ-ਵਿੱਤੀ ਆਵਾਸ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਐਚ.ਆਈ.ਜੀ.-ਬੀ ਫਲੈਟ ਦੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਕਰਨਾਟਕ ਹਾਊਸਿੰਗ ਬੋਰਡ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਬੋਰਡ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਨੇ 25.03.1992 ਦੇ ਪੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਫਲੈਟ ਨੰਬਰ 116 ਟਾਈਪ ਬੀ ਅਲਾਟ ਕੀਤਾ। ਬੋਰਡ ਨੇ 23.04.1992 ਨੂੰ ਇੱਕ ਆਰਜ਼ੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਪੱਤਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਫਲੈਟ ਦੀ ਕੀਮਤ 3,15,000 ਰੁਪਏ ਸੀ ਜੋ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ।

ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਚਾਰ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ 2,67,750 ਰੁਪਏ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਏ।

2.2. ਬੋਰਡ ਨੇ 24.06.1995 ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਫਲੈਟ ਦੇ ਬਦਲੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਫਲੈਟ ਅਲਾਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਲਈ ਆਰਜ਼ੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਫਲੈਟ ਦੀ ਕੀਮਤ 5,90,000 ਰੁਪਏ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਮੰਗੀ ਗਈ ਅੰਤਮ ਲਾਗਤ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ

ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਸਨੇ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਰਕਮ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ।

XXXXXX

2.3. ਬੋਰਡ ਨੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ- ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਏ 3,937 ਰੁਪਏ ਕੱਟਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 2,63,813 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

2.4. ਉੱਤਰਦਾਤਾ- ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਕਿਸ਼ਤ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਰਿਫੰਡ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੱਕ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪੂਰੀ ਰਕਮ 'ਤੇ ਕੱਟੀ ਗਈ ਰਕਮ ਅਤੇ ਵਿਆਜ @ 27% ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ।

ਹਾਲਾਂਕਿ ਬੋਰਡ ਨੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

2.5. ਉੱਤਰਦਾਤਾ- ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਖਪਤਕਾਰ ਵਿਵਾਦ ਨਿਵਾਰਣ ਫੋਰਮ, ਬੰਗਲੌਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ 1986 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (1) (ਸੀ) (3) ਤਹਿਤ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਖਪਤਕਾਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ।

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫੋਰਮ ਨੇ 21.12.2006 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੱਕ

2,67,750 ਰੁਪਏ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਕਮ 'ਤੇ ਵਿਆਜ @ 12% ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ। ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ 3,937 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਰਕਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ 15 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

2.6. ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫੋਰਮ ਦੁਆਰਾ 21.12.2006 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਤੋਂ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ–ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਖਪਤਕਾਰ ਵਿਵਾਦ ਨਿਵਾਰਣ ਕਮਿਸ਼ਨ, ਬੰਗਲੌਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ 2007 ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 166 ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ।

ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਮਿਤੀ 06.02.2007 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

2.7. ਉੱਤਰਦਾਤਾ- ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ 2007 ਦੀ ਸੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1839 ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ।

ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਮਿਤੀ 04.08.2011 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਸੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫੋਰਮ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ।

XXXXXX

2.8. ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ 2011 ਦੀ ਐਸ.ਐਲ.ਪੀ. (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 35226-35227 ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ

ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 19.09.2012 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ- ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੱਕ 2,67,750 ਰੁਪਏ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਕਮ 'ਤੇ ਵਿਆਜ @ 18% ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ; ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਕੱਟੀ ਗਈ 3,937 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਵਾਪਸ ਕਰੋ; ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਵਜੋਂ 50,000 ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਲਾਗਤ ਵਜੋਂ 20,000 ਰੁਪਏ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰੋ। ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਭਾਗ ਤਿਆਰ ਹਵਾਲੇ ਲਈ ਹੇਠਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

"ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ: -

(i) ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਬੰਧਤ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਾਸ਼ੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੱਕ 2,67,750/- ਰੁਪਏ 'ਤੇ 18% ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਵਿਆਜ ਅਦਾ ਕਰੇ ਅਤੇ ਖਪਤਕਾਰ ਫੋਰਮ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਨੂੰ 3,937/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਲਈ ਅਗਲੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਵੇ।

(ii) ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਵਜੋਂ 50,000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਹੋਰ ਰਕਮ ਅਦਾ ਕਰੇ।

(iii) ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਲਾਗਤ ਵਜੋਂ 20,000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰੇ।

'ਖਪਤਕਾਰ ਵਿਵਾਦ' ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਆਖਰਕਾਰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 19.09.2012 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਨੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ।

2.9. ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫੋਰਮ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ 2014 ਦੀ ਲਾਗੂ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੰਬਰ 2 ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ 19.09.2012 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ 3,58,749 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ। ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫੋਰਮ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੀ ਗਣਨਾ ਦਾ ਮੈਮੋ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫੋਰਮ ਨੇ ਮਿਤੀ 16.08.2014 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਗਣਨਾ ਦਾ ਮੈਮੋ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਹੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਬੋਰਡ ਨੂੰ 1,07,057 ਰੁਪਏ ਦਾ ਵਾਧੂ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ।

XXXXXX

ਬੋਰਡ ਨੇ 09.09.2014 ਦੇ ਡਿਮਾਂਡ ਡਰਾਫਟ ਰਾਹੀਂ 1,07,057 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਕੇ ਫਰਮਾਨ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕੀਤਾ।

2.10. 22.09.2014 ਨੂੰ ਉੱਤਰਦਾਤਾ–ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ 1986 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 15 ਦੇ ਤਹਿਤ 2014 ਦੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1238 ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ 16.08.2014 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਮਿਤੀ 01.03.2016 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ 2014 ਦੇ ਈ.ਪੀ. ਨੰਬਰ 2 ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫੋਰਮ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ 16.08.2014 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ 2,67,750 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਆਜ ਹਿੱਸੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਮੂਲ ਰਕਮ ਲਈ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਗਣਨਾ ਲਈ ਮਾਮਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫੋਰਮ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ।

2.11. ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ- ਬੋਰਡ ਨੇ 1986 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 (ਬੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ 2016 ਦਾ ਆਰ.ਪੀ. ਨੰਬਰ 1362 ਹੋਣ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ।

ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਵਿਚਾਰਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਲਈ 2017 ਦਾ ਆਈ.ਏ. ਨੰਬਰ 299 ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ।

ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ 10.02.2017 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਲਏ ਗਏ ਸਟੈਂਡ ਨੂੰ ਯੋਗਤਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

2.12. ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 2017 ਦੇ ਆਈ.ਏ. ਨੰਬਰ 299 ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਕੋਲ ਭੇਜਣ ਲਈ 2017 ਦੇ ਐਮ.ਏ. ਨੰਬਰ 281 ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ; ਅਤੇ 10.02.2017 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ 2017 ਦਾ ਐਮ.ਏ. ਨੰਬਰ 282 ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ।

ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਮਿਤੀ 02.02.2018 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

XXXXXX

2.13. ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ 10.02.2017 ਅਤੇ 02.02.2018 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ 2018 ਦਾ ਡਬਲਯੂ.ਪੀ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 1746 ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ।

ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ 13.11.2018 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਰਾਹੀਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਵਿਰੁੱਧ ਸੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਖਪਤਕਾਰ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਪਦਾਰਥਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਖਰੀ ਹੈ। ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਦੇਸ਼ ਆਪਣੇ ਸੋਧ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ।

2.14. ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ 13.11.2018 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ।

3. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ:

3.1. 1986 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 (ਬੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਸੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚਾਰਯੋਗ ਹੈ। ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸੋਧ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿਆਪਕ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਾਰੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਹੈ।

3.2. ਧਾਰਾ 21 (ਬੀ) ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ 'ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੋਧ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 21 (ਬੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਵਾਲਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖਪਤਕਾਰ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਵੱਲ ਹੈ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

3.3. 1986 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 (ਬੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ "ਖਪਤਕਾਰ ਵਿਵਾਦ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮਤਲਬ 1986 ਦੇ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

3.4. ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਮੂਲ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਹੈ ਭਾਵ ਖਪਤਕਾਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ।

XXXXXX

ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਡੋਕੂ ਭੂਸ਼ਾਇਆ ਬਨਾਮ ਕਟਰਾਗੱਡਾ ਰਾਮਕ੍ਰਿਸ਼ਨੱਈਆ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

4. ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਨੇ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ:

4.1. 1986 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 (ਬੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਸੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ।

4.2. ਵਿਵਾਦਿਤ ਫੈਸਲਾ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ।

4.3. ਖਪਤਕਾਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ 1986 ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਇਸ ਲਈ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਸੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਵੱਲੋਂ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀਮਾ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਆਦੇਸ਼ 45, ਨਿਯਮ 16 ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਧ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਈ ਗਈ ਹੈ।

4.4. ਲਾਗੂ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ 'ਖਪਤਕਾਰ ਵਿਵਾਦ' ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਧਾਰਾ 2 (1) (ਸੀ) ਅਤੇ (ਈ) ਦੇ ਤਹਿਤ 'ਸ਼ਿਕਾਇਤ' ਅਤੇ 'ਖਪਤਕਾਰ ਵਿਵਾਦ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਆਪਕ ਵਿਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

4.5. ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ "ਖਪਤਕਾਰ ਵਿਵਾਦ" ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ "ਖਪਤਕਾਰ ਵਿਵਾਦ" ਦਾ ਫੈਸਲਾ

ਆਖਰਕਾਰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ 19.09.2012 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

4.6. ਕਿਸੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਫੋਰਮ ਕੋਲ ਸਿਰਫ ਆਦੇਸ਼ 21 CPC ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ 'ਲਾਗੂ ਕਰਨ' ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

5. ਅਸੀਂ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਦਲੀਲਾਂ ਅਤੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਲਿਖਤੀ ਦਲੀਲਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

6. ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ 1986 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 (ਬੀ) ਤਹਿਤ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚਾਰਯੋਗ ਹੈ।

---

[1](1963) 2 SCR 499

XXXXXX

6.1. ਅਪੀਲ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਨੂੰਨ 2 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਧਾਰਾ 21 ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

"21. **ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ**- ਇਸ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੋਵੇਗਾ-

(ਓ) ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨਾ-

(i) ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਜਿੱਥੇ ਵਸਤੂਆਂ ਜਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਮੁੱਲ ਅਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ਾ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਇੱਕ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ

(ii) ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲਾਂ; ਅਤੇ

(ਬੀ) ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਜਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਰਿਕਾਰਡ ਮੰਗਣਾ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨਾ ਜਿੱਥੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜਾਂ ਭੌਤਿਕ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਹੈ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਇਹ ਹੈ:

(i) ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਮੂਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਜਿੱਥੇ ਵਸਤੂਆਂ ਜਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਮੁੱਲ ਇੱਕ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ;

(ii) ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ; ਅਤੇ

(iii) ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਲੰਬਿਤ ਜਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਿਸੇ ਵੀ "ਖਪਤਕਾਰ ਵਿਵਾਦ" ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ 'ਤੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਘਾਟ ਜਾਂ ਵਧੇਰੇਹੋਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

---

[2]ਪੀ.ਐਸ. ਸਥੱਪਨ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤਿਨਿਧ ਦੁਆਰਾ ਬਨਾਮ ਆਂਧਰਾ ਬੈਂਕ ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਹੋਰ (2004) 11 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 672

XXXXXX

6.2. ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 21 (ਬੀ) ਅਧੀਨ ਸੋਧ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇੱਕ ਖਪਤਕਾਰ ਵਿਵਾਦ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਹੈ ਜੋ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। 1986 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 (ਬੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ "ਖਪਤਕਾਰ ਵਿਵਾਦ" ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਧਾਰਾ 21 (ਬੀ) ਅਧੀਨ ਆਪਣੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ "ਖਪਤਕਾਰ ਵਿਵਾਦ" ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਬਾਰੇ ਚਿੰਤਤ ਹੈ।

6.3. ਸੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਦਾਇਰਾ 'ਅਪੀਲ' ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਦੱਤਨਪੰਤ ਗੋਪਾਲਵਰਾਓ ਦੇਵਕਟੇ ਬਨਾਮ ਵਿਠਲਰਾਓ ਮਾਰੂਥੀਰਾਓ ਜਨਾਗਵਾਲ[4] ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ "ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ" ਅਤੇ "ਸੋਧ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ" ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਬਾਰੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ:

"2. ' ਅਪੀਲ' ਅਤੇ 'ਸੋਧ' ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਆਮ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਹਨ ਅਤੇ 'ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ' ਅਤੇ 'ਸੋਧ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ' ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਮੁੜ ਸੁਣਵਾਈ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੀੜਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਜਿਹਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਕਿਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸੀਮਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਕੁਝ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਐਕਟਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਸੋਧ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਿਗਰਾਨੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੋਧ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਹੱਦ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸੋਧ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਅਧੀਨ ਰੱਖਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਣ।"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

---

[3] ਗਲਾਡਾ ਪਾਵਰ ਐਂਡ ਟੈਲੀਕਮਿਊਨੀਕੇਸ਼ਨ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਇੰਡੀਆ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਹੋਰ (2016) 14 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 161

[4] (1975) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 246

6.4. ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਦਿਲਬਹਾਰ ਸਿੰਘ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ:

"... ਧਾਰਨਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੋਧ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਇਸਦੇ ਉਲਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਸੋਧ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਜੀਵ ਹਨ। ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਜਾਂ ਸੋਧ ਦਾ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਾਂ ਮੂਲ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਾਲ ਸਹਿ-ਵਿਆਪਕ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ 'ਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਸੁਣਵਾਈ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸੋਧ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਪਰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਪੂਰੀ ਅਪੀਲ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਾਂ ਮੂਲ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸੋਧ ਪੱਖ ਤੋਂ ਸੋਧ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਮੰਗੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਨਜ਼ੂਰਸ਼ੁਦਾ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਖਲ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

6.5. ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੋਧ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤਾਂ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਮੰਚਾਂ ਦੀ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀਤਾ, ਤਰਕਹੀਣਤਾ ਜਾਂ ਅਣਉਚਿਤਤਾ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

7. ਧਾਰਾ 21 (ਬੀ) ਅਧੀਨ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੋਧ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲੰਬਿਤ ਜਾਂ ਨਿਪਟਾਰੇ ਗਏ 'ਖਪਤਕਾਰ ਵਿਵਾਦ' ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੈ।

7.1. ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਖਪਤਕਾਰ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 19.09.2012 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਦੂਜਾ ਦੌਰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਅੰਤਮ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ।

---

[5](2014) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 78

XXXXXX

7.2. 1986 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫੋਰਮ, ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਧਾਰਾ 25 (3) ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ:

25. ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫੋਰਮ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ।

(3) ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫੋਰਮ, ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਆਦੇਸ਼ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਕੋਈ ਰਕਮ ਬਕਾਇਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਰਕਮ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫੋਰਮ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫੋਰਮ ਜਾਂ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਉਕਤ ਰਕਮ ਲਈ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦਾ ਕੁਲੈਕਟਰ (ਜਿਸ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾਮ ਨਾਲ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਅਤੇ ਕੁਲੈਕਟਰ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲੀਆ ਦੇ ਬਕਾਏ ਵਾਂਗ ਹੀ ਰਕਮ ਵਸੂਲਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਣਗੇ।

ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਦੇਸ਼ 'ਖਪਤਕਾਰ ਵਿਵਾਦ' ਵਿਚ ਇਕ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਆਖਰਕਾਰ ਅਪੀਲ ਫੋਰਮ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਹੈ।

7.3. ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਖਪਤਕਾਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਤੋਂ ਭੌਤਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਖਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸੁਤੰਤਰ ਕਾਰਵਾਈ ਹੈ। ਖਪਤਕਾਰ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਅੰਤਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ 'ਖਪਤਕਾਰ ਵਿਵਾਦ' ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

7.4. ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇੱਕ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ 'ਅਪੀਲ' ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ 'ਖਪਤਕਾਰ ਵਿਵਾਦ' ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

XXXXXX

ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੰਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨ ਕੰਪਨੀ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਗ੍ਰੇਟਰ ਬੰਬੇ ਕੋ-ਆਪਰੇਟਿਵ ਬੈਂਕ ਲਿਮਟਿਡ[6] ਅਤੇ ਰਘੂਨਾਥ ਆਰ ਸ਼ਿੰਗਾਟੇ ਬਨਾਮ ਜਯੰਤ ਗਜਾਨਨ ਪਾਠਕ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ[7] ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਬੰਬੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪਟਨਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਮੈਸਰਜ਼ ਪਰਸ਼ਾਵਾ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਏ.ਕੇ. ਬੋਸ[8] ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਹੈ।

7.5. ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਗੁੰਟੂਪੱਲੀ ਰਾਮਾ ਸੁਬਾਇਆ ਬਨਾਮ ਗੁੰਟੂਪੱਲੀ ਰਾਜੰਮਾ[9] ਵਿੱਚ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਪੂਰਨ ਬੈਂਚ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ:

"ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਿਸ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾਲ ਵਿਵਹਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

7.6. ਪਟਨਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਮਸੋਮਤ ਨਰਮਦਾ ਦੇਵੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਨੰਦਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ[10] ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪੂਰਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

7.7. ਅਸੀਂ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਪਟਨਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੁਲ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਲਏ ਗਏ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਹੈ, ਨੂੰ ਮੂਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ

ਸਕਦਾ। ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਫਰਮਾਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਖਰੀਆਂ ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਹਨ। ਲਾਗੂ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਦਾਅਵੇ ਜਾਂ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਗੁਣਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਹ ਸੁਤੰਤਰ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਹਨ ਜੋ ਫਰਮਾਨ ਧਾਰਕ ਦੁਆਰਾ ਅਸਲ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਫਰਮਾਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

7.8. ਧਾਰਾ 21 ਅਧੀਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਉਪਾਅ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

---

[6] 2007 (3) MhLJ 843

[7] 2011 (6) MhLJ 799

[8] AIR1979 Pat 308

[9] AIR 1988 AP 226

[10] AIR 1987 Pat 33

XXXXXX

ਧਾਰਾ 21 (ਬੀ) ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ।

7.9. ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 21 (ਬੀ) ਅਧੀਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ

ਦਾਇਰ ਅਪੀਲ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਾਇਰ ਸੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ।

8. ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 21 (ਬੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਜੋ ਵਿਚਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ 19.11.2012 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਫਰਮਾਨ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬੋਰਡ ਨੂੰ 2,67,750/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਮੂਲ ਰਕਮ 'ਤੇ ਵਿਆਜ @ 18% ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਸੀ (ਜਿਸ ਵਿੱਚ 3,937 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ ਜੋ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਕੱਟੀ ਗਈ ਸੀ)। ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ 3,937/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ 'ਤੇ ਦੋ ਵਾਰ ਵਿਆਜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਨੂੰ 2,67,750/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਮੂਲ ਰਕਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 3,937/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਉਸੀ ਰਕਮ 'ਤੇ ਵਿਆਜ @ 18% ਦੇਣਾ, ਜੋ ਦੁੱਗਣਾ ਭੁਗਤਾਨ ਹੋਵੇਗਾ।

9. ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਅਸੀਂ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਸੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਅਪੀਲ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਨਿਧੀ ਜੈਨ ਅਪੀਲ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ: - ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਨ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

Prabhat Kiran, Advocate
D/923/2000
Bar Council of Delhi